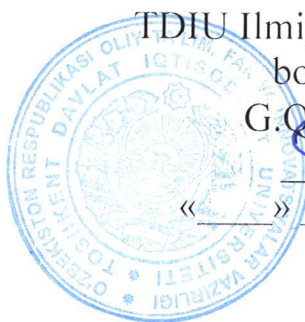

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”

TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo'yicha prorektor
G.Q. Abdurahmonova

« » 2026 y.

08.00.09 – “JAHON IQTISODIYOTI”

ixtisosligi bo'yicha 2026 yil uchun tayanch doktoranturaga
kirish imtihonini topshirish

D A S T U R I

Toshkent – 2026

Tayanch doktoranturaga kiruvchilar uchun “Jahon iqtisodiyoti” fanidan kirish imtihonlarini o‘tkazish dasturi TDIU Kengashining 2026 yil «26» 08 dagi 1 son - qarori bilan tasdiqlangan.

Fan dasturi “Jahon iqtisodiyoti va XIM” kafedrasining 2026 yil « » dagi sonli bayonnomasi bilan universitet Kengashiga tasdiqlash uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri

i.f.n., prof. Ismailova N.S.

Tuzuvchilar: Ismailova N.S. – TDIU “Jahon iqtisodiyoti va XIM” kafedrası mudiri, i.f.n., prof.

Yusupov A.S. – TDIU “Jahon iqtisodiyoti va XIM” kafedrası professori, DSc., prof.

Taqrizchilar: Islamov B.A. – G.V.Plexanov nomidagi RIUning Toshkent shahridagi filiali “Xalqaro iqtisodiyot” kafedrası professori, i.f.d., prof.

Sharifxodjayev SH.A. – JIDU “Xalqaro iqtisodiyot” kafedrası professori, i.f.d., prof.

Kirish

Ma'lumki, O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" qonunlariga muvofiq mamlakatimizda ilmiy – pedagogik kadrlarni tayyorlash jarayoni, mutaxassislarining kasbiy mahoratini yanada oshirish va malakali iqtisodchi kadrlarni zamonaviy xalqaro andozalar talablari darajasida tayyorlashni taqozo etmoqda.

Ayniqsa, intellektual g'oya va innovatsion yangiliklar yaratish bilan bog'liq XXI asrda jahon iqtisodiyoti sohasidagi xalqaro tajriba va andozalarni mamlakatimiz ta'lim tizimida qo'llash bo'yicha ishlarni olib borish hozirgi globallashuv davrining eng dolzarb masalasi bo'lib qolmoqda. Qolaversa O'zbekiston oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasida ham ilmiy va innovatsion faoliyatda raqobatbardosh kadrlar intellektini mustahkamlash, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasi samaradorligini oshirish hamda xalqaro hamkorlikni mustahkamlashning ustuvor yo'nalishlari o'z aksini topgan.

Mamlakat Prezidenti ta'kidlaganidek, biz keng ko'lamli demokratik o'zgarishlar, jumladan, ta'lim islohotlari orqali O'zbekistonda yangi O'yg'onish davri, ya'ni uchinchi Renessans poydevorini yaratishni o'zimizga asosiy maqsad qilib belgilab oldik.

Ushbu dasturda keltirilgan mavzu va masalalar jahon iqtisodiyotining zamonaviy asoslari va muhim iqtisodiy masalalarni qamrab oladi.

Dasturda qo'yilgan mavzu va masalalar "Jahon iqtisodiyoti" ixtisosligi bo'yicha doktoranturaga da'vogarlarining faqatgina shu sohadagi umumiy bilim darajasini aniqlash bilan cheklanmasdan, balki sohaga tegishli muammolarni tadqiq etish va ularning yechimlarini topish bo'yicha bilimga ega ekanligini namoyish eta olishini talab qiladi.

Dastur 08.00.09 – "Jahon iqtisodiyoti" ixtisosligi bo'yicha taya'ch doktoranturaga kiruvchilar uchun mutaxassislik fanidan kirish imtihoni topshirishga mo'ljallangan va ixtisoslik pasportiga tegishli bo'lgan barcha masalalarni o'z ichiga qamrab oladi.

JAHON IQTISODIYOTI

1. Jahon iqtisodiyoti faniga kirish: kursining mazmuni va asosiy vazifalari

Jahon iqtisodiyoti fanining mohiyati, predmeti, ob'ekti, maqsad va vazifalari. Jahon iqtisodiyoti milliy iqtisodiyotlar majmui sifatida. Jahon iqtisodiyotining sub'ektlari. Jahon iqtisodiyotining iqtisodiy salohiyati va undan samarali foydalanish muammolari. Iqtisodiy fanlar tizimida milliy iqtisodiyot va xalqaro iqtisodiyotning o'rni. Mikroiqtisodiyot, makroiqtisodiyot, institutsional iqtisodiyot, moliya, iqtisodiy o'sish nazariyasi va boshqa iqtisodiy fanlar bilan o'zaro aloqasi. Xalqaro iqtisodiyot zamonaviy iqtisodiy nazariyaning dinamik rivojlanayotgan yo'nalishi sifatida. Jahon iqtisodiyotida globallashuv, mintaqaviy integratsiya va geoiqtisodiy jarayonlar. Zamonaviy jahon iqtisodiyotining asosiy muammolari: global iqtisodiy notenglik, kambag'allik, tashqi qarzdorlik, moliyaviy va iqtisodiy inqirozlar, oziq-ovqat va energetika xavfsizligi, iqlim o'zgarishi va resurslar cheklanganligi. m Raqamli transformatsiyaning jahon iqtisodiyotiga ta'siri.

2. Jahon xo'jaligining mohiyati, shakllanish va rivojlanish bosqichlari

Jahon xo'jaligining mohiyati. Jahon xo'jaligining iqtisodiy rivojlanish tarixi. Jahon bozorining shakllanishi. Jahon xo'jaligi tizimi rivojlanishining asosiy bosqichlari. Monopolistik ittifoqlar va jahon kon'yunkturasi. XX asrning ikkinchi yarmida jahon xo'jaligi: «Markaz» va «periferiya» tushunchasi. Xalqaro raqobat – jahon bozorining ajralmas bir qismi sifatida. Jahon iqtisodiyotining rivojlanishi va xalqaro rakobatning kuchayishida fan-texnika iaraqqiyoti (FTR)ning roli. Jahon xo'jaligining transmilliylashuvi va globallashuvi.

3. Dunyo mamlakatlarining ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga ko'ra klassifikatsiyalanishi. Jahon iqtisodiyoti markazlari.

Jahon xo'jaligi sub'ektlarining jahon iqtisodiyotidagi o'rini belgilovchi ko'rsatkichlar tizimi. Dunyo mamlakatlarining ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga ko'ra klassifikatsiyalanishi. BMT hamda xalqaro iqtisodiy tashkilotlarning guruhlash tamoyillari. Milliy iqtisodiyotlarning jahon xo'jaligi aloqalaridagi o'rni va ularning makroiqtisodiy ko'rsatkichlar orqali baholanishi. Mamlakatlarning yalpi ichki mahsulot (YAIM) yoki yalpi milliy mahsulot (YAMM) hajmiga ko'ra ifadalanishi. Aholi jon boshiga yalpi ichki mahsulotni to'g'ri kelishi, o'rtacha ish haqi miqdori, tashqi savdo operatsiyalarining hajmi, kapital harakati ko'rsatkichlari, tashqi qarzdorlik miqdori va h.k.lar. Jahon iqtisodiyotida sanoati rivojlangan, rivojlanayotgan hamda o'tish iqtisodiyoti mamlakatlari guruhi.

4. Zamonaviy iqtisodiy tizimlar. Rivojlanishning asosiy makroiqtisodiy modellari

Zamonaviy iqtisodiy tizimlar va ularning rivojlanish qonuniyatlari. Zamonaviy iqtisodiy o'sish omillari. Global va mintaqaviy taraqqiyot modellari. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning asosiy makroiqtisodiy modellari. Neoliberal iqtisodiy rivojlanish modeli. Iqtisodiy rivojlanishning ijtimoiy bozor xo'jaligi modeli. Iqtisodiy

rivojlanishning Sharqiy Osiyo modeli. Iqtisodiyotning ochiqligi va raqobatbardoshligi.

5. Jahon iqtisodiyotida sanoati rivojlangan mamlakatlar

Sanoati rivojlangan mamlakatlarning o'ziga xos xususiyatlari, asosiy mezonlari, tasnifi iqtisodiy taraqqiyot modellari. Rivojlangan davlatlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishidagi zamonaviy tendentsiyalar va ustuvor yo'nalishlar. G'arb mamlakatlarining sanoatlashuv va iqtisodiy rivojlanish darajasi bo'yicha tabaqalanishi hamda differentsiatsiyalashuvi. Rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyotining tarmoq va institutsional tarkibi. AQSH, Yaponiya va G'arbiy Yevropa mamlakatlarining iqtisodiy taraqqiyot modellari, ularning o'ziga xos xususiyatlari va amal qilish mexanizmlari. Milliy ichki bozorlarning hajmi, sig'imi va rivojlanganlik darajasi. Iste'mol va investitsiya talabining shakllanishi, ishlab chiqarish ehtiyojlari va bozor taklifining tarkibiy xususiyatlari.

Rivojlangan mamlakatlarda ichki bozorlarning institutsional tuzilishi, bozor sub'ektlari va ular o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar. Ichki narxlarning shakllanishi va dinamikasiga ta'sir etuvchi omillar. Rivojlangan mamlakatlarda innovatsion texnologiyalar, raqamlashtirish va bilimlarga asoslangan iqtisodiyot negizida «yangi iqtisodiyot»ning shakllanishi va rivojlanishi. Davlatning rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyotidagi o'rni, iqtisodiy jarayonlarni tartibga solish mexanizmlari va davlat iqtisodiy siyosatining asosiy yo'nalishlari.

6. Rivojlanayotgan mamlakatlar – jahon xo'jaligi tizimida

Rivojlanayotgan mamlakatlarning asosiy belgilari va guruhlanishi. Rivojlanayotgan davlatlarning ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan differentsiyalashuvi. Rivojlanayotgan davlatlarning jahon iqtisodiyotida tutgan o'rni. Bozorlar hajmi va rivojlanish darajasi. Iste'mol talabi. Ishlab chiqarish talabi. Taklif strukturasidagi o'zgarishlar. Rivojlanayotgan davlatlar ichki bozorlarining o'ziga xos xususiyatlari. Jahon ishlab chiqarishda rivojlanayotgan davlatlar. Rivojlanayotgan davlatlarning xalqaro mehnat taqsimotida tutgan o'rni. Rivojlanayotgan davlatlarning xalqaro ishchi kuchi migratsiyasi hamda xalqaro kapital migratsiyasida tutgan o'rni. Jahon xo'jaligida Osiyo, Afrika va Lotin Amerikasidagi rivojlanayotgan davlatlarning tutgan o'rni. Rivojlanayotgan mamlakatlarda sanoatlashtirish modellari. Rivojlanayotgan davlatlar tashqi iqtisodiy siyosatining asosiy yo'nalishlari. Tashqi savdoda proteksionizm siyosati. Rivojlanayotgan davlatlarning zamonaviy rivojlanish xususiyatlari.

7. Jahon iqtisodiyotida “yangi industrial mamlakatlar”

Yangi industrial davlatlarga umumiy tavsif. Yangi industrial mamlakatlarning guruhlanishi. “Yangi industrial davlatlar guruhi”ga mansublikni ifodaluvchi asosiy iqtisodiy mezon va ko'rsatkichlar tizimi. Yangi industrial davlatlarning iqtisodiy rivojlanish modellari. Osiyo –Tinch okean mintaqasi va Lotin Amerikasidagi yangi industrial davlatlar. Yangi industrial davlatlar xalqaro mehnat taqsimoti, xalqaro kapital va ishchi kuchi migratsiyasi tizimida.

8. BRICS mamlakatlari iqtisodiyoti va ularning jahon iqtisodiyotidagi o'rnini

BRICS mamlakatlarining iqtisodiy salohiyati, milliy iqtisodiyotlarining tarkibiy xususiyatlari va rivojlanish modellari. Braziliya, Rossiya, Hindiston, Xitoy, Janubiy Afrika Respublikasi, Misr, Efiopiya, Eron, Saudiya Arabistoni, Birlashgan Arab Amirliklari va Indoneziya iqtisodiyotlarining o'ziga xos xususiyatlari hamda ularning jahon iqtisodiyotidagi raqobatbardoshlik omillari. BRICS doirasida savdo-iqtisodiy, investitsion va sanoat kooperatsiyasining rivojlanishi. BRICSning xalqaro moliya tizimidagi roli. Yangi taraqqiyot bankining faoliyati, infratuzilmaviy va barqaror rivojlanish loyihalarini moliyalashtirish mexanizmlari. BRICS mamlakatlarining raqamli iqtisodiyot, sun'iy intellekt, innovatsiyalar va texnologik rivojlanish sohalaridagi hamkorligi. Yashil iqtisodiyotga o'tish, iqlim o'zgarishiga moslashish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari. BRICSning global iqtisodiy boshqaruvni takomillashtirish va xalqaro institutlarda rivojlanayotgan mamlakatlar manfaatlarini ifodalashdagi roli. BRICSning «Global Janub» mamlakatlari bilan iqtisodiy hamkorligi va uning ko'p qutbli jahon iqtisodiyoti shakllanishidagi ahamiyati. BRICSning institutsional kengayishi, yangi a'zo va hamkor mamlakatlar bilan munosabatlarni rivojlantirish istiqbollari. BRICS iqtisodiy hamkorligining mavjud imkoniyatlari, institutsional muammolari va uzoq muddatli rivojlanish stsenariylari.

9. O'tish iqtisodiyoti mamlakatlari va ularning jahon iqtisodiyotidagi o'rnini

O'tish iqtisodiyoti tushunchasi, uning nazariy-metodologik asoslari va zamonaviy transformatsiya jarayonlari. Ma'muriy-buyruqbozlik tizimidan bozor tamoyillariga asoslangan iqtisodiy tizimga o'tishning ob'ektiv shart-sharoitlari, maqsadlari va asosiy yo'nalishlari. Iqtisodiy institutlarni transformatsiya qilish, mulkchilik munosabatlarini isloh etish, raqobat muhitini shakllantirish va xususiy sektorning rolini oshirish. O'tish iqtisodiyoti mamlakatlarining iqtisodiy rivojlanish xususiyatlari va zamonaviy tasnifi. Iqtisodiy liberallashtirish, xususiylashtirish, makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, moliya va bank tizimini isloh qilish hamda bozor infratuzilmasini rivojlantirish jarayonlari. O'tish iqtisodiyoti mamlakatlarida tarkibiy o'zgarishlar, sanoatni modernizatsiya qilish va milliy iqtisodiyotlarning raqobatbardoshligini oshirish masalalari. Raqamlashtirish, innovatsion rivojlanish va texnologik modernizatsiyaning o'tish iqtisodiyoti mamlakatlari iqtisodiy transformatsiyasidagi ahamiyati. Raqamli infratuzilma, elektron hukumat va raqamli moliyaviy xizmatlarni rivojlantirish. O'tish iqtisodiyoti mamlakatlarining jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvi. O'tish iqtisodiyoti mamlakatlarida iqtisodiy o'sishning barqarorligi va tashqi hamda ichki shoklarga moslashuvchanlik. Geosiyosiy, energetik, moliyaviy va texnologik o'zgarishlarning milliy iqtisodiyotlarga ta'siri. Transformatsiya jarayonlarining uzoq muddatli natijalari, mavjud muammolar va iqtisodiy rivojlanishning zamonaviy modellari.

10. MDH mamlakatlari — jahon xo‘jaligi tizimida

Mustaqil Davlatlar Hamdo‘stligining (MDH) shakllanishi, institutsional rivojlanishi va zamonaviy iqtisodiy mazmuni. MDH mamlakatlarining jahon xo‘jaligi tizimidagi o‘rni, iqtisodiy salohiyati, resurs bazasi va tashqi iqtisodiy aloqalarining xususiyatlari. MDH mamlakatlarining iqtisodiy rivojlanish darajasi, tarkibiy xususiyatlari va iqtisodiy transformatsiya modellarining diversifikatsiyasi. MDH mamlakatlarining zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish tendentsiyalari. Iqtisodiy o‘shishning asosiy omillari, inflyatsiya, mehnat bozori, aholi daromadlari va inson kapitali dinamikasi. MDH doirasida savdo-iqtisodiy hamkorlik va integratsiya jarayonlari. MDH mamlakatlarining global qiymat zanjirlaridagi ishtiroki, eksport tarkibini diversifikatsiyalash va yangi tashqi bozorlarga chiqish strategiyalari. Raqamli transformatsiya, innovatsion rivojlanish va texnologik modernizatsiyaning MDH mamlakatlari iqtisodiyotidagi ahamiyati. MDH mamlakatlarining tashqi savdo va investitsiya geografiyasidagi o‘zgarishlar. Iqtisodiy aloqalarning diversifikatsiyasi, yangi savdo va investitsiya sheriklarining shakllanishi, mintaqaviy va global bozorlarga integratsiyalashuvning yangi tendentsiyalari.

11. Yangi O‘zbekistonning jahon iqtisodiyotidagi o‘rni

Yangi O‘zbekistonda iqtisodiy islohotlarning mazmuni, maqsadlari va ustuvor yo‘nalishlari. O‘zbekiston milliy iqtisodiyotining tarkibiy xususiyatlari va jahon iqtisodiyotidagi mavqei. YAIMning dinamikasi va tarmoqlar tarkibi, aholi jon boshiga YAIM ko‘rsatkichlari, xarid qobiliyati pariteti asosidagi iqtisodiy salohiyat. Sanoat, qishloq xo‘jaligi, xizmatlar, qurilish va boshqa tarmoqlardagi tarkibiy o‘zgarishlar hamda ularning iqtisodiy o‘shishga ta’siri. O‘zbekistonning tashqi iqtisodiy aloqalari va global iqtisodiy integratsiyasi. Tashqi savdo aylanmasi dinamikasi, eksport va importning tovar hamda geografik tarkibi. Eksport salohiyatini oshirish, yuqori qo‘shilgan qiymatga ega mahsulotlar ulushini ko‘paytirish va tashqi savdoni diversifikatsiyalash strategiyalari. O‘zbekistonning global qiymat zanjirlaridagi ishtiroki va tashqi bozorlarga integratsiyalashuvi. O‘zbekiston iqtisodiyotiga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va investitsiya muhitini takomillashtirish. To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar oqimi, investitsiyalarning tarmoq va hududiy taqsimoti, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari. Investitsiyaviy jozibadorlikni oshirish, xususiy kapitalni rag‘batlantirish va transmilliy kompaniyalar bilan hamkorlikni rivojlantirish. O‘zbekistonning mintaqaviy va xalqaro iqtisodiy hamkorligi. Markaziy Osiyoda iqtisodiy integratsiya, savdo va investitsiya aloqalarining rivojlanishi. O‘zbekistonning xalqaro iqtisodiy tashkilotlar bilan hamkorligi va jahon savdo tizimiga integratsiyalashuvi. Transport-logistika salohiyatini rivojlantirish va O‘zbekistonning mintaqaviy transport koridorlaridagi o‘rni. Yangi O‘zbekiston iqtisodiyotida raqamli transformatsiya va innovatsion rivojlanish. «Yashil» iqtisodiyotga o‘tish va barqaror rivojlanishning O‘zbekiston iqtisodiy siyosatidagi o‘rni. Energiya samaradorligi, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, resurslardan samarali foydalanish va iqlim o‘zgarishiga moslashish masalalari. Barqaror va inklyuziv iqtisodiy o‘shishni ta’minlash mexanizmlari. O‘zbekiston iqtisodiyotining zamonaviy rivojlanish strategiyalari. 2017 yilda qabul qilingan

Harakatlar strategiyasi, 2022 yilgi Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi va «O'zbekiston – 2030» strategiyasining iqtisodiy mazmuni, maqsadlari va ustuvor yo'nalishlari. Iqtisodiy islohotlarning uzoq muddatli natijalari, mavjud muammolar va O'zbekistonning jahon iqtisodiyotidagi o'rnini yanada mustahkamlash istiqbollari.

12. Jahon xo'jaligi va zamonaviy xalqaro iqtisodiy munosabatlar yagona tizim sifatida

Zamonaviy jahon xo'jaligining mohiyati, tarkibi va institutsional asoslari. Jahon xo'jaligining asosiy sub'ektlari. Xalqaro iqtisodiy munosabatlarning ob'ektlari, sub'ektlari va ular o'rtasidagi iqtisodiy aloqalar tizimi. Zamonaviy xalqaro iqtisodiy munosabatlarning asosiy shakllari. Globallashuvning yangi bosqichi va jahon xo'jaligidagi tarkibiy o'zgarishlar. Global qiymat zanjirlarining transformatsiyasi, xalqaro ishlab chiqarishning qayta joylashuvi, iqtisodiy integratsiya va mintaqaviylashuv jarayonlarining kuchayishi. Jahon xo'jaligining zamonaviy rivojlanish tendentsiyalari. Jahon iqtisodiyotida barqaror va inklyuziv rivojlanish tendentsiyalari. «Yashil» iqtisodiyotga o'tish, iqlim o'zgarishi, energiya transformatsiyasi, resurslardan samarali foydalanish va global ekologik muammolarning xalqaro iqtisodiy munosabatlarga ta'siri. Global iqtisodiy inqirozlar va transchegaraviy shoklarning jahon xo'jaligiga ta'siri. COVID-19 pandemiyasi, global ta'minot zanjirlaridagi uzilishlar, energetik va oziq-ovqat inqirozlari, moliyaviy va geoiqtisodiy xatarlarning milliy iqtisodiyotlar va jahon bozorlariga ta'siri. Xalqaro iqtisodiy boshqaruv tizimining zamonaviy transformatsiyasi. Jahon savdo, moliya va investitsiya tizimlarini tartibga solishda xalqaro iqtisodiy tashkilotlarning roli. Zamonaviy xalqaro iqtisodiy munosabatlarning rivojlanish istiqbollari.

13. Xalqaro mehnat taqsimoti. Ixtisoslashuv va kooperatsiya.

Xalqaro mehnat taqsimotining (XMT) mohiyati, nazariy asoslari va jahon iqtisodiyotidagi o'rnini. XMTning tarixiy shakllanishi va rivojlanish bosqichlari, uning milliy iqtisodiyotlarning o'zaro bog'liqligi va xalqaro iqtisodiy munosabatlarning chuqurlashuviga ta'siri. Ishlab chiqarishning xalqaro ixtisoslashuvi va kooperatsiyalashuvi, ularning shakllari va rivojlanish omillari. Zamonaviy sharoitda global qiymat zanjirlarining shakllanishi va transformatsiyasi. Xalqaro mehnat taqsimotida mamlakatlar va mintaqalarning ishtirok darajasini baholashning uslubiy asoslari. Mamlakatlarning xalqaro ishlab chiqarish va savdo tizimidagi o'rnini baholash ko'rsatkichlari. Xalqaro mehnat taqsimotida ishtirok etishning milliy iqtisodiyotlar raqobatbardoshligi, eksport salohiyati, texnologik rivojlanishi va iqtisodiy o'sishiga ta'siri. Rivojlanayotgan mamlakatlarning global qiymat zanjirlarida yuqori qo'shilgan qiymat yaratuvchi segmentlarga bosqichma-bosqich o'tish strategiyalari, bunda texnologik modernizatsiya, innovatsiyalar, inson kapitalini rivojlantirish, mahalliy ishlab chiqaruvchilarning xalqaro standartlarga moslashuvi va eksport tarkibini diversifikatsiya qilishning ahamiyati. O'zbekistonning xalqaro mehnat taqsimoti, global qiymat zanjirlari hamda mintaqaviy ishlab chiqarish kooperatsiyasidagi ishtirokini kengaytirish yo'nalishlari, mamlakatning eksport

salohiyatini oshirish, sanoat tarmoqlarida mahalliy qo'shilgan qiymat ulushini ko'paytirish va Markaziy Osiyo doirasida ishlab chiqarish kooperatsiyasini chuqurlashtirish istiqbollari.

14. Xalqaro mehnat taqsimoti rivojlanishini baholash ko'rsatkichlari

Xalqaro mehnat taqsimoti rivojlanishini baholashning nazariy va uslubiy asoslari. Mamlakatlar va mintaqalarning xalqaro mehnat taqsimotida ishtirok etish darajasini ifodalovchi asosiy ko'rsatkichlar tizimi. Mamlakatlarning xalqaro ixtisoslashuv darajasi va tashqi savdo tarkibini baholash ko'rsatkichlari. Xalqaro mehnat taqsimotida mintaqalar va mamlakatlarning tashqi iqtisodiy aloqalardagi o'rnini baholash. Eksport kvotasi va tashqi savdo ochiqligi darajasini shakllantiruvchi omillar. Xalqaro mehnat taqsimoti ko'rsatkichlarini kompleks baholash va ulardan iqtisodiy tahlilda foydalanish. Ko'rsatkichlar dinamikasini taqqoslash, mamlakatlar va mintaqalarning tashqi iqtisodiy ixtisoslashuvidagi o'zgarishlarni aniqlash hamda xalqaro raqobatbardoshlikni baholashda ularning ahamiyati.

15. Tovarlar va xizmatlarning xalqaro savdosi va uning xalqaro iqtisodiy munosabatlardagi o'rni

Xalqaro savdoning mohiyati, nazariy asoslari va xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimidagi o'rni. Tovarlar xalqaro savdosining shakllanishi, rivojlanish dinamikasi va zamonaviy tendentsiyalari. Xizmatlarning xalqaro savdodagi o'rni va iqtisodiy mazmuni. Xizmatlar xalqaro savdosining asosiy turlari va tasnifi. Transport, turizm, moliyaviy, telekommunikatsiya, axborot-kommunikatsiya, biznes va professional xizmatlarning xalqaro bozorlardagi rivojlanishi. Xizmatlar savdosining dinamikasi, geografik va tarmoq tarkibi. Xalqaro xizmatlar savdosining raqamlashuvi va transformatsiyasi. Raqamli xizmatlar, elektron tijorat, masofaviy xizmatlar, raqamli moliyaviy xizmatlar va transchegaraviy ma'lumotlar oqimining xalqaro savdoga ta'siri. Texnologik taraqqiyot va sun'iy intellektning xizmatlar xalqaro savdosi tarkibi hamda geografiyasiga ta'siri. Xalqaro savdo siyosatining asosiy yo'nalishlari va mexanizmlari. Tarif va notarif tartibga solish vositalari, savdoni liberallashtirish va proteksionizm o'rtasidagi zamonaviy nisbat. Xizmatlar savdosini tartibga solishning xalqaro mexanizmlari. Jahon savdosida global qiymat zanjirlari, ta'minot zanjirlari va elektron savdoning roli. O'zbekistonning tovarlar va xizmatlar xalqaro savdosidagi ishtiroki. Tashqi savdoning tovar va geografik tarkibi, xizmatlar eksportining rivojlanishi, eksport salohiyatini diversifikatsiyalash va yuqori qo'shilgan qiymatga ega tovarlar hamda xizmatlar eksportini kengaytirish imkoniyatlari. O'zbekistonning xalqaro va mintaqaviy savdo tizimiga integratsiyalashuvi, mavjud imkoniyatlar va rivojlanish istiqbollari.

16. Jahon savdosini xalqaro tartibga solish. Jahon savdo tashkiloti (JST)

Jahon savdosining mohiyati, nazariy asoslari va zamonaviy rivojlanish tendentsiyalari. Xalqaro tovarlar va xizmatlar savdosining jahon iqtisodiyotidagi o'rni, savdo oqimlarining tarkibiy va geografik o'zgarishlari. Tashqi savdoni davlat tomonidan tartibga solishning maqsadlari, tamoyillari va asosiy usullari. Tarif va notarif tartibga solish vositalari, bojxona tariflari, kvotalar, litsenziyalash, texnik

reglamentlar, sanitariya va fitosanitariya choralari hamda boshqa savdo siyosati instrumentlarining milliy iqtisodiyotga ta'siri. Jahon savdosini xalqaro tartibga solish tizimining shakllanishi va institutsional asoslari. JSTning asosiy tamoyillari va kelishuvlari. Jahon savdo tizimida erkinlashtirish va proteksionizm o'rtasidagi nisbat. Zamonaviy proteksionizmning shakllari va instrumentlari, savdo cheklovlarining milliy ishlab chiqarish va xalqaro raqobatga ta'siri. Mintaqaviy savdo kelishuvlari va erkin savdo zonalarining jahon savdo tizimidagi o'rni. Iqtisodiy integratsiya jarayonlari, ikki tomonlama va mintaqaviy savdo bitimlarining ko'payishi hamda ularning ko'p tomonlama savdo tizimiga ta'siri. Zamonaviy jahon savdosining transformatsiyasi. Elektron tijorat, raqamli xizmatlar, sun'iy intellekt, transchegaraviy ma'lumotlar oqimi va raqamli savdo mexanizmlarining rivojlanishi. Global qiymat zanjirlarining qayta shakllanishi, ta'minot zanjirlarining diversifikatsiyasi, «yaqinlashtirish» (nearshoring) va «ishonchli hamkorlar bilan hamkorlik» (friendshoring) tendentsiyalarining xalqaro savdoga ta'siri. Jahon savdosida barqaror rivojlanish va «yashil» transformatsiya masalalari. Ekologik standartlar, uglerod tartibga solish mexanizmlari, yashil texnologiyalar va iqlim siyosati bilan bog'liq savdo choralarining xalqaro savdoga ta'siri. Mamlakatlarning global savdo tizimiga integratsiyalashuv tajribasi. JSTga a'zo bo'lishning iqtisodiy va institutsional shartlari, milliy qonunchilikni xalqaro savdo qoidalariga moslashtirish, tashqi savdo rejimini liberallashtirish va milliy raqobatbardoshlikni oshirish masalalari. O'zbekistonning jahon savdo tizimiga integratsiyalashuvi.

17. Xalqaro turizm va xalqaro transport xizmatlari

Xalqaro turizm, uning asosiy shakllari. Xalqaro turizmning o'ziga xos xususiyatlari. Sayyohlik mahsulotlari va xizmatlarini taklif etuvchi firma va korxonalar. Xalqaro turizmning rivojlanishi. Xalqaro sayyohlik biznesi tashkiloti. Xalqaro sayyohlik tashkiloti (XST). Jahon bozorida transport xizmatlari va uning asosiy ko'rinishlari. Dengiz transporti. Dengizda yuk tashish. Dengizda yuk tashishning xalqaro miqyosda tartibga solinishi. Xalqaro dengiz tashkiloti. Havo transporti. Xalqaro havo yuktashuvi. Havo yuktashuvchilari. Havoyuktashuviga xizmat ko'rsatish. Havo yuk tashuvini xalqaro miqyosda tartibga solish. Fuqarolar aviatsiyasi xalqaro tashkiloti (IKAO). Fuqarolar aviatsiyasi intaqaviy hukumatlararo tashkiloti. Havo transporti xalqaro Assotsiatsiyasi (IATA).

18. Texnologiyalar xalqaro bozori

Xalqaro texnologiyalar bozorining mohiyati, tarkibi va jahon iqtisodiyotidagi o'rni. Texnologiyalarning xalqaro harakati, texnologik almashinuvning iqtisodiy mazmuni va uning milliy iqtisodiyotlarning raqobatbardoshligi, innovatsion rivojlanishi hamda mehnat unumdorligiga ta'siri. Texnologiyalar transferi va uning asosiy shakllari. Litsenziya savdosi, franchayzing, injiniring xizmatlari, texnologik konsalting, qo'shma korxonalar, strategik hamkorlik, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar va transmilliy korporatsiyalar orqali texnologiyalarning xalqaro harakati. Intellektual mulk huquqining xalqaro tartibga solinishi. Intellektual mulkni himoya qilishning xalqaro tamoyillari, xalqaro konventsiyalar va bitimlar tizimi. Jahon intellektual mulk tashkiloti (VOIS)ning maqsad va vazifalari, institutsional

tuzilishi hamda intellektual mulk huquqlarini xalqaro tartibga solishdagi o'rni. Yevropa patent tashkiloti (YEPO)ning maqsad va vazifalari, institutsional asoslari va Yevropa patent tizimidagi o'rni. Texnologik almashinuvning zamonaviy shakllari va raqamli transformatsiyaning texnologiyalar bozoriga ta'siri. Raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, bulutli hisoblash, platformalar, dasturiy mahsulotlar va raqamli xizmatlarning xalqaro harakati. Texnologiyalar xalqaro bozorida transmilliy korporatsiyalarning roli. Texnologik liderlik, ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlarining xalqarolashuvi, korporativ innovatsiyalar va texnologik standartlarning shakllanishi. Texnologik qaramlik, texnologik xavfsizlik va texnologik suverenitet masalalari. Rivojlanayotgan mamlakatlarning xalqaro texnologiyalar bozoridagi ishtiroki. Texnologiyalarni o'zlashtirish, mahalliyashtirish va adaptatsiya qilish, inson kapitali va ilmiy-tadqiqot salohiyatini rivojlantirish masalalari.

19. Xalqaro kapital harakatining zamonaviy ko'rinishlari

Xalqaro kapital harakatining mohiyati, iqtisodiy mazmuni va jahon iqtisodiyotidagi o'rni. Kapitalning xalqaro harakatiga ta'sir etuvchi asosiy iqtisodiy, moliyaviy, institutsional va geoiqtisodiy omillar. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning zamonaviy shakllari va sub'ektlari. Transmilliy korporatsiyalar, institutsional investorlar, suveren boylik jamg'armalari, investitsiya fondlari, xususiy investitsiya kompaniyalari va boshqa xalqaro investorlarning global kapital harakatidagi roli. Xalqaro kapital harakatining zamonaviy geografiyasi va tarkibiy o'zgarishlari. Kapitalning ikki tomonlama va ko'p yo'nalishli harakati. Xalqaro kapital harakatining yangi tendentsiyalari. Raqamli iqtisodiyot, fintex, elektron platformalar va raqamli moliyaviy instrumentlarning xalqaro kapital oqimlariga ta'siri. Venchur kapital, startaplarni moliyalashtirish, innovatsion investitsiyalar va «yashil» investitsiyalarning rivojlanishi. Barqaror investitsiyalar, ESG tamoyillari va iqlimga yo'naltirilgan moliyalashtirishning xalqaro investitsiya qarorlaridagi ahamiyati. Xalqaro kapital harakatini davlat va xalqaro institutlar tomonidan tartibga solish. Rivojlanishga rasmiy yordamning iqtisodiy mazmuni va xalqaro kapital harakatidagi o'rni. Grantlar, imtiyozli kreditlar, texnik ko'mak va boshqa moliyaviy yordam shakllari. Xalqaro kapital harakati bilan bog'liq muammolar va xavflar. Kapitalning keskin kirib kelishi va chiqib ketishi, kapital oqimlarining o'zgaruvchanligi, moliyaviy inqirozlar, tashqi qarz yuki va «kapital qochishi» muammosi. O'zbekiston iqtisodiyotida xalqaro kapital harakatining o'rni. Xorijiy investitsiyalardan texnologik modernizatsiya, eksport salohiyatini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish va global qiymat zanjirlariga integratsiyalashuv maqsadlarida samarali foydalanish masalalari.

20. Xalqaro kapital harakatining tartibga solinishi

Xalqaro kapital harakatini davlat tomonidan tartibga solishning maqsadlari, tamoyillari va asosiy yo'nalishlari. Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va milliy investorlarning xorijdagi faoliyatini tartibga solish mexanizmlari. Xalqaro kapital harakatini tartibga solishning iqtisodiy va ma'muriy vositalari. Xorijiy investitsiyalarni huquqiy himoya qilish tizimi. Xalqaro kapital harakatini xalqaro-huquqiy tartibga solishning institutsional asoslari. Jahon savdo tashkiloti doirasida

investitsiyalarni tartibga solish. Savdo bilan bog'liq investitsiya chora-tadbirlari to'g'risidagi bitim (TRIMs)ning maqsadi, predmeti va asosiy qoidalari. Xalqaro kapital harakati va investitsiya siyosatining zamonaviy transformatsiyasi. Raqamli va «yashil» investitsiyalarni tartibga solishning zamonaviy yo'nalishlari. Xalqaro kapital harakatini tartibga solishning milliy iqtisodiyotga ta'siri. O'zbekistonda xalqaro kapital harakatini tartibga solish tizimi. Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, investorlar huquqlarini himoya qilish, investitsiya muhitini yaxshilash va investitsiya faoliyatini rag'batlantirish mexanizmlari.

21. Xalqaro mehnat migratsiyasi va jahon mehnat bozori

Aholi migratsiyasining mohiyati, shakllanish bosqichlari va asosiy turlari. Aholi migratsiyasining dastlabki ko'rinishlari, uning tarixiy-iqtisodiy rivojlanish jarayonlari bilan bog'liqligi. Xalqaro mehnat migratsiyasining iqtisodiy mazmuni va xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimidagi o'rni. Xalqaro mehnat migratsiyasining iqtisodiy sabablari va harakatlantiruvchi omillari. Xalqaro mehnat migratsiyasining asosiy yo'nalishlari va zamonaviy geografiyasi. Xalqaro mehnat migratsiyasining qabul qiluvchi va migrantlarni eksport qiluvchi mamlakatlar iqtisodiyotiga ta'siri. Jahon xo'jaligida mintaqaviy mehnat bozorlarining shakllanishi. Jahon mehnat bozorining shakllanishi va rivojlanish xususiyatlari. XXI asrda jahon mehnat bozorining transformatsiyasi. Xalqaro mehnat migratsiyasini tartibga solishning zamonaviy mexanizmlari. Xalqaro mehnat migratsiyasining zamonaviy muammolari va istiqbollari. O'zbekistonning xalqaro mehnat migratsiyasidagi o'rni.

22. Xalqaro moliya, valyuta-kredit munosabatlari tizimi

Xalqaro moliyaning mohiyati, iqtisodiy mazmuni va jahon iqtisodiyotidagi o'rni. Xalqaro moliyaviy munosabatlarning shakllanishi va rivojlanishi, ularning global iqtisodiy jarayonlar, xalqaro savdo, kapital harakati va investitsiya jarayonlari bilan o'zaro bog'liqligi. Xalqaro valyuta-kredit va moliya munosabatlarining asosiy sub'ektlari. Xalqaro valyuta bozorining mohiyati, tarkibi va institutsional tuzilishi. Xalqaro valyuta operatsiyalari va ularning asosiy turlari. Xalqaro valyuta tizimining shakllanishi va evolyutsiyasi. Oltin standarti, Bretton-Vuds valyuta tizimi va Yamayka valyuta tizimining asosiy xususiyatlari. Valyuta kursi va uning shakllanish mexanizmlari. Xalqaro valyuta-kredit munosabatlarini davlatlararo va xalqaro darajada tartibga solish. Xalqaro valyuta fondi (XVF)ning jahon valyuta-moliya tizimidagi o'rni. Xalqaro moliya bozorlarining zamonaviy transformatsiyasi. Global moliyaviy xavflar va xalqaro valyuta-moliya barqarorligi. Xalqaro valyuta-kredit munosabatlarining rivojlanish istiqbollari. O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya munosabatlaridagi ishtiroki.

23. Xalqaro hisob-kitob shakllari

Xalqaro iqtisodiy munosabatlar sohasida valyutaviy hisob-kitoblarning mohiyati, iqtisodiy mazmuni va ahamiyati. Xalqaro hisob-kitoblarning tashqi savdo, xizmatlar, investitsiyalar va kapital harakati bilan o'zaro bog'liqligi. Xalqaro hisob-kitoblarni tashkil etishda banklar va moliya institutlarining o'rni. Xalqaro hisob-kitoblarning asosiy shakllari va ularni qo'llash mexanizmlari. Akkreditiv hisob-

kitoblarining mohiyati va amal qilish mexanizmi. Inkasso shaklidagi xalqaro hisob-kitoblar. Xalqaro valyuta kliringi va o'zaro hisob-kitob mexanizmlari. Xalqaro rezerv aktivlari va maxsus qarz olish huquqlari (SDR). Xalqaro hisob-kitoblarning zamonaviy transformatsiyasi. Xalqaro hisob-kitoblarni tartibga solish va ular bilan bog'liq risklar. Xalqaro kredit munosabatlarining iqtisodiy mazmuni va asosiy shakllari. Xalqaro kredit munosabatlarida foiz stavkalari, muddat, valyuta va kredit riski. O'zbekistonning xalqaro hisob-kitob va kredit munosabatlaridagi ishtiroki.

24. Zamonaviy xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida tashqi qarzдорlik muammosi

Tashqi qarzдорlikning mohiyati, iqtisodiy mazmuni va jahon iqtisodiyotidagi o'рни. Tashqi qarzning shakllanish manbalari, asosiy turlari va sub'ektlari. Davlat tashqi qarzi, davlat kafolati ostidagi qarzar, xususiy tashqi qarz va xalqaro moliya institutlari kreditlarining xususiyatlari. Zamonaviy jahon iqtisodiyotida tashqi qarzдорlikning shakllanishi va rivojlanish tendentsiyalari. Tashqi qarzдорlikning asosiy ko'rsatkichlari va qarz barqarorligini baholash usullari. Tashqi qarzning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar. O'tish iqtisodiyoti va rivojlanayotgan mamlakatlarda tashqi qarzдорlik muammosi. Tashqi qarzga xizmat ko'rsatish va likvidlik muammolari. Tashqi qarzдорlikning zamonaviy xavflari. Tashqi qarzni boshqarishning asosiy mexanizmlari. Tashqi qarzдорlik muammosini hal etishning xalqaro mexanizmlari. Tashqi qarz va barqaror iqtisodiy rivojlanish o'rtasidagi bog'liqlik. O'zbekistonda tashqi qarzдорlikni boshqarish masalalari.

25. Xalqaro korporatsiyalar va moliya-sanoat guruhlarini – XIM sub'ektlari sifatida

Xalqaro korporatsiyalarning mohiyati, shakllanishi va jahon iqtisodiyotidagi o'рни. Transmilliy korporatsiyalar (TMK) va boshqa xalqaro korporatsiyalarning asosiy xususiyatlari, faoliyat yuritish maqsadlari va tashkiliy shakllari. Xalqaro korporatsiyalar faoliyatining asosiy yo'nalishlari. Transmilliy korporatsiyalarning iqtisodiy afzalliklari va raqobat ustunliklari. Xalqaro korporatsiyalarning jahon iqtisodiyotiga ta'siri. TMKlar va global qiymat zanjirlari. Moliya-sanoat guruhlarining iqtisodiy mohiyati va tashkiliy xususiyatlari. Moliya-sanoat guruhlarining jahon iqtisodiyotidagi o'рни. Xalqaro korporatsiyalar faoliyatini davlat va xalqaro darajada tartibga solish. Xalqaro korporatsiyalarning zamonaviy transformatsiyasi. Rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyotida xalqaro korporatsiyalarning roli. O'zbekiston iqtisodiyotida xalqaro korporatsiyalar va yirik korporativ birlashmalarning roli.

26. Erkin iqtisodiy hududlarning zamonaviy jahon iqtisodiyotidagi roli. Ofshor hududlari

Erkin iqtisodiy hududlarning (EIH) iqtisodiy mohiyati, tashkil etish maqsadlari va jahon iqtisodiyotidagi o'рни. Erkin iqtisodiy hududlarning asosiy turlari va ularning xususiyatlari. Erkin va maxsus iqtisodiy hududlarning investitsiya va tashqi iqtisodiy faoliyatni rag'batlantirishdagi roli. Erkin iqtisodiy hududlarning jahon iqtisodiyotidagi roli. Erkin iqtisodiy hududlarni tashkil etish va boshqarishning

xalqaro tajribasi. Zamonaviy sharoitda erkin iqtisodiy hududlarning transformatsiyasi. Ofshor hududlar va ofshor biznesining iqtisodiy mohiyati. Ofshor hududlarning jahon moliya tizimidagi o'rni va ta'siri. Ofshor faoliyatini xalqaro tartibga solish va moliyaviy shaffoflik. Erkin iqtisodiy hududlar va ofshor hududlarning iqtisodiy tabiatidagi farqlar. O'zbekistonda erkin iqtisodiy va maxsus iqtisodiy hududlarning rivojlanishi. EIHlarning investitsiyalarni jalb qilish, sanoatni modernizatsiyalash, eksportni diversifikatsiyalash, yangi ish o'rinlari yaratish va hududlarni kompleks rivojlantirishdagi roli.

27. Xalqaro iqtisodiy tashkilotlar, ularning zamonaviy jahon xo'jaligidagi o'rni

Xalqaro iqtisodiy tashkilotlarning mohiyati, maqsad va vazifalari, tashkil etilish tamoyillari hamda zamonaviy jahon iqtisodiyotidagi institutsional o'rni. Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT) tizimidagi iqtisodiy institutlar va ixtisoslashgan tashkilotlarning faoliyati. Xalqaro valyuta-moliya tashkilotlarining jahon moliya tizimidagi o'rni va funktsiyalari. Jahon banki guruhi, uning tarkibi, maqsad va faoliyat yo'nalishlari. Mintaqaviy rivojlantirish banklari va ularning iqtisodiy o'sish, infratuzilmaviy loyihalar, mintaqaviy integratsiya va investitsiya jarayonlarini moliyalashtirishdagi ahamiyati. Jahon savdo tashkiloti (JST), Xalqaro mehnat tashkiloti (XMT), BMTning savdo va taraqqiyot bo'yicha konferentsiyasi (UNCTAD), Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (IHTT/OECD) kabi xalqaro institutlarning xalqaro savdo, mehnat bozori, investitsiya, iqtisodiy siyosat va barqaror rivojlanishni tartibga solishdagi roli. Xalqaro iqtisodiy tashkilotlar faoliyatining zamonaviy transformatsiyasi. O'zbekistonning XVF, Jahon banki guruhi, Osiyo taraqqiyot banki, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki, Islom taraqqiyot banki, JST va boshqa xalqaro iqtisodiy tashkilotlar bilan hamkorligi.

28. Jahon iqtisodiyotida xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlari

Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning mohiyati, maqsad va vazifalari, nazariy asoslari hamda rivojlanish bosqichlari. Mintaqaviy iqtisodiy birlashmalarning shakllanish omillari va ularning jahon iqtisodiyotidagi o'rni. G'arbiy Yevropa iqtisodiy integratsiyasining shakllanishi va rivojlanishi. Yevropa Ittifoqining zamonaviy institutlari va ularning iqtisodiy qarorlar qabul qilishdagi roli. Shimoliy Amerika iqtisodiy integratsiyasining rivojlanishi. NAFTA o'rniga 2020 yildan amal qila boshlagan AQSH–Meksika–Kanada kelishuvi (USMCA)ning asosiy qoidalari, tovarlar va xizmatlar savdosi, investitsiyalar, raqobat, mehnat va ekologik standartlar, raqamli savdo hamda mintaqaviy ishlab chiqarish zanjirlarini rivojlantirishdagi ahamiyati. Zamonaviy mintaqaviy integratsiya jarayonlarining yangi tendentsiyalari. Geoiqtisodiy raqobat va global iqtisodiy o'zgarishlar sharoitida mintaqaviy integratsiyaning transformatsiyasi. O'zbekistonning mintaqaviy va xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi ishtiroki.

29. Yevroosiyo iqtisodiy ittifoqi (YEOII) integratsiyasi va uning mintaqaviy iqtisodiy jarayonlardagi o'rni

Yevroosiyo iqtisodiy ittifoqining (YEOII) tashkil etilish tarixi, maqsad va vazifalari, institutsional asoslari hamda mintaqaviy iqtisodiy integratsiya tizimidagi

o'zni. YeOIIning a'zo davlatlari — Armaniston, Belarus, Qozog'iston, Qirg'iziston va Rossiya o'rtasidagi iqtisodiy hamkorlikning asosiy yo'nalishlari. Yevroosiyo mintaqasida integratsiya jarayonlari va «Bir makon — bir yo'l» tashabbusining ahamiyati. O'zbekiston va YEOII o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlarning shakllanishi va rivojlanishi. O'zbekistonning YEOII bilan hamkorligining iqtisodiy samaradorligi va ehtimoliy ta'sirini baholash. O'zbekistonning YeOIIGA to'laqonli a'zo bo'lishining ehtimoliy iqtisodiy oqibatlari. YEOII integratsiyasining zamonaviy transformatsiyasi. O'zbekiston uchun YEOII bilan hamkorlikning muqobil stsenariylari va istiqbollari.

30. O'zbekiston zamonaviy xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida

O'zbekiston iqtisodiyotining salohiyati, tarkibiy xususiyatlari va rivojlanish darajasi. Yangi O'zbekistonning iqtisodiy islohotlari va jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvining asosiy yo'nalishlari. O'zbekistonning tashqi savdosi va uning jahon iqtisodiyotidagi o'zni. O'zbekistonning Yevropa Ittifoqi bilan savdo-iqtisodiy munosabatlari va GSP+ tizimining ahamiyati. O'zbekistonning xalqaro kapital harakati tizimidagi ishtiroki. Xorijiy kapitalning O'zbekiston iqtisodiyotidagi tarkibiy va texnologik o'zgarishlarga ta'siri. O'zbekiston va xalqaro mehnat bozori. O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish va inklyuziv iqtisodiy o'sish siyosati. O'zbekiston iqtisodiyotining raqamli va yashil transformatsiyasi. O'zbekistonning xalqaro iqtisodiy tashkilotlar va mintaqaviy integratsiya jarayonlaridagi ishtiroki. O'zbekistonning jahon iqtisodiyotidagi o'zini mustahkamlash istiqbollari.

31. O'zbekistonning JSTga integratsiyalashuvi muammolari

O'zbekistonning JSTga a'zo bo'lish jarayoni, uning asosiy bosqichlari va institutsional-huquqiy asoslari. JSTga integratsiyalashuv sharoitida O'zbekiston tashqi savdosining raqobatbardoshligi. Savdo integratsiyasi va eksport diversifikatsiyasining funktsional modeli. JSTga integratsiyalashuvning milliy ishlab chiqaruvchilar va tarmoqlar raqobatbardoshligiga ta'siri. O'zbekiston eksportini rivojlantirish va raqobatbardoshligini oshirish strategiyasi. Eksportni diversifikatsiya qilish, yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarish, xizmatlar eksportini kengaytirish, yangi bozorlarni o'zlashtirish va eksport infratuzilmasini rivojlantirish choralari. JSTga integratsiyalashuv va global qiymat zanjirlariga qo'shilish. Raqamli savdo va zamonaviy xalqaro savdo siyosati sharoitida O'zbekistonning integratsiyalashuvi. JSTga a'zo bo'lishning O'zbekiston iqtisodiyoti uchun ehtimoliy iqtisodiy samaralari va xavflari. O'zbekistonning JSTga integratsiyalashuvi istiqbollari va ustuvor vazifalari.

TAVSIYA ETILADIGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI ASOSIY ADABIYOTLAR

I. O'zbekiston Respublikasining normativ-huquqiy hujjatlari

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. Yangi tahrir. – Toshkent, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining «Tashqi iqtisodiy faoliyat to'g'risida»gi Qonuni.
3. O'zbekiston Respublikasining «Xalqaro shartnomalari to'g'risida»gi Qonuni. 2019 yil 6 fevral, O'RQ-518-son.
4. O'zbekiston Respublikasining «Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida»gi Qonuni. 2019 yil 25 dekabr, O'RQ-598-son.
5. O'zbekiston Respublikasining «Maxsus iqtisodiy zonalar to'g'risida»gi Qonuni. 2020 yil 17 fevral, O'RQ-604-son.
6. O'zbekiston Respublikasining «Raqobat to'g'risida»gi Qonuni. 2023 yil 3 iyul, O'RQ-850-son.
7. O'zbekiston Respublikasining «Elektron tijorat to'g'risida»gi Qonuni. Amaldagi tahrir.
8. O'zbekiston Respublikasining «Valyutani tartibga solish to'g'risida»gi Qonuni. Amaldagi tahrir.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida»gi Farmoni. 2022 yil 28 yanvar, PF-60-son.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston – 2030» strategiyasi to'g'risida»gi Farmoni. 2023 yil 11 sentyabr, PF-158-son.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tashqi savdo, eksport, investitsiya, sanoat kooperatsiyasi va iqtisodiy integratsiyani rivojlantirishga oid amaldagi farmon va qarorlari.
12. O'zbekiston Respublikasining tashqi iqtisodiy faoliyat, investitsiya siyosati, eksportni rag'batlantirish, bojxona-tarif tartibga solishi va xalqaro iqtisodiy hamkorlik sohasidagi amaldagi normativ-huquqiy hujjatlari.

II. O'zbekiston iqtisodiyoti va tashqi iqtisodiy faoliyati bo'yicha adabiyotlar

13. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.M. Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
14. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomalari va O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga oid ma'ruzalari.
15. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati: statistik to'plamlar. – Toshkent.
16. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. O'zbekiston Respublikasining tashqi sektori, to'lov balansi, tashqi qarzi va valyuta bozori bo'yicha statistik va tahliliy materiallar.
17. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. O'zbekiston iqtisodiyotining makroiqtisodiy ko'rsatkichlari va o'rta muddatli prognozlari.

- 18.Yusupov A.S. Tashqi savdo raqobatbardoshligini oshirish strategiyasi. Ilmiy monografiya. – Toshkent: PRINTUZ, 2020.
- 19.Yusupov A.S. Mejdunarodniye finansoviye rinki i instituti: uchebnik. – Tashkent: TDIU, 2024.
- 20.Islamov B.A., Yusupov A.S. Foreign Economic Activities as a Driver for Economic Growth in New Uzbekistan. – Tashkent, 2022.

XALQARO TASHKILOTLAR VA XALQARO IQTISODIY TADQIQOTLAR MANBALARI

- 21.International Monetary Fund. World Economic Outlook. – Washington, D.C.: IMF. – Latest edition.
- 22.International Monetary Fund. Balance of Payments and International Investment Position Manual (BPM6). – Washington, D.C.: IMF.
- 23.International Monetary Fund. External Debt Statistics: Guide for Compilers and Users. – Washington, D.C.: IMF.
- 24.International Monetary Fund. Republic of Uzbekistan: 2026 Article IV Consultation. – Washington, D.C.: IMF, 2026.
- 25.World Bank. World Development Report. – Washington, D.C.: World Bank. – Latest edition.
- 26.World Bank. World Development Indicators. – Washington, D.C.: World Bank.
- 27.World Bank. Uzbekistan Country Economic Memorandum and economic updates. – Washington, D.C.: World Bank. – Latest editions.
- 28.World Trade Organization. World Trade Report. – Geneva: WTO. – Latest edition.
- 29.World Trade Organization. World Tariff Profiles. – Geneva: WTO. – Latest edition.
- 30.World Trade Organization. Trade Policy Reviews: Uzbekistan and WTO accession-related materials. – Geneva: WTO.
- 31.UN Trade and Development (UNCTAD). World Investment Report 2026: International Investment in a Turbulent Era. – Geneva: United Nations, 2026.
- 32.UN Trade and Development (UNCTAD). Handbook of Statistics. – Geneva: United Nations. – Latest edition.
- 33.UN Trade and Development (UNCTAD). Trade and Development Report. – Geneva: United Nations. – Latest edition.
- 34.UN Trade and Development (UNCTAD). World Investment Report 2025: International Investment in the Digital Economy. – Geneva: United Nations, 2025.
- 35.United Nations. Sustainable Development Goals Report. – New York: United Nations. – Latest edition.
- 36.OECD. OECD Economic Outlook. – Paris: OECD. – Latest edition.
- 37.OECD. OECD Trade and Agriculture Directorate publications. – Paris: OECD.
- 38.OECD. OECD International Direct Investment Statistics. – Paris: OECD. – Latest edition.

39. International Labour Organization. World Employment and Social Outlook. – Geneva: ILO. – Latest edition.
40. International Labour Organization. ILOSTAT Database. – Geneva: ILO.
41. International Trade Centre. Trade Map: Trade Statistics for International Business Development. – Geneva: ITC.
42. World Intellectual Property Organization. World Intellectual Property Indicators. – Geneva: WIPO. – Latest edition.
43. United Nations Industrial Development Organization. Industrial Development Report. – Vienna: UNIDO. – Latest edition.

JAHON IQTISODIYOTI VA XALQARO IQTISODIY MUNOSABATLAR BO'YICHA O'QUV ADABIYOTLARI

44. Krugman P.R., Obstfeld M., Melitz M.J. International Economics: Theory and Policy. – Pearson. – Latest edition.
45. Carbaugh R.J. International Economics. – Cengage Learning. – Latest edition.
46. Salvatore D. International Economics. – Wiley. – Latest edition.
47. Hill C.W.L. International Business: Competing in the Global Marketplace. – McGraw-Hill Education. – Latest edition.
48. Feenstra R.C., Taylor A.M. International Economics. – Worth Publishers/Macmillan Learning. – Latest edition.
49. Appleyard D.R., Field A.J., Cobb S.L. International Economics. – McGraw-Hill Education. – Latest edition.
50. Baldwin R., Wyplosz C. The Economics of European Integration. – McGraw-Hill Education. – Latest edition.
51. Gerber J. International Economics. – Pearson. – Latest edition.
52. Daniels J.D., Radebaugh L.H., Sullivan D.P. International Business: Environments and Operations. – Pearson. – Latest edition.

MINTAQAVIY INTEGRATSIYA VA XALQARO IQTISODIY TASHKILOTLAR

53. European Commission. The European Union: Economic and Financial Affairs. – Brussels: European Commission.
54. European Central Bank. Annual Report. – Frankfurt am Main: ECB. – Latest edition.
55. European Commission. European Economic Forecast. – Brussels: European Commission. – Latest edition.
56. Eurasian Economic Commission. Eurasian Economic Union: Annual Report and statistical materials. – Moscow: EEC. – Latest edition.
57. Asian Development Bank. Asian Development Outlook. – Manila: ADB. – Latest edition.
58. Asian Infrastructure Investment Bank. Annual Report. – Beijing: AIIB. – Latest edition.

59. European Bank for Reconstruction and Development. Transition Report. – London: EBRD. – Latest edition.
60. Islamic Development Bank. Annual Report. – Jeddah: IsDB. – Latest edition.
61. African Development Bank. African Economic Outlook. – Abidjan: AfDB. – Latest edition.
62. Inter-American Development Bank. Economic and Social Development Reports. – Washington, D.C.: IDB.

RAQAMLI, INNOVATSION VA YASHIL IQTISODIYOT BO'YICHA MANBALAR

63. UNCTAD. Digital Economy Report. – Geneva: United Nations. – Latest edition.
64. World Bank. Digital Economy for Development reports. – Washington, D.C.: World Bank.
65. OECD. Digital Economy Outlook. – Paris: OECD. – Latest edition.
66. International Telecommunication Union. Measuring Digital Development: Facts and Figures. – Geneva: ITU. – Latest edition.
67. International Energy Agency. World Energy Outlook. – Paris: IEA. – Latest edition.
68. OECD. Environment at a Glance. – Paris: OECD. – Latest edition.
69. United Nations Environment Programme. Emissions Gap Report. – Nairobi: UNEP. – Latest edition.
70. World Bank. World Development Report: Development, Climate Change and related thematic reports. – Washington, D.C.: World Bank.

INTERNET-RESURSLAR VA RASMIY STATISTIK MA'LUMOTLAR BAZALARI

71. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti.
72. O'zbekiston Respublikasi Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi – LexUZ.
73. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi rasmiy veb-sayti.
74. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy veb-sayti.
75. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi rasmiy veb-sayti.
76. Jahon savdo tashkiloti (WTO) rasmiy veb-sayti.
77. Xalqaro valyuta fondi (IMF) rasmiy veb-sayti.
78. Jahon banki (World Bank) rasmiy veb-sayti.
79. UN Trade and Development (UNCTAD) rasmiy veb-sayti.
80. Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OECD) rasmiy veb-sayti.
81. Xalqaro mehnat tashkiloti (ILO) rasmiy veb-sayti.
82. Osiyo taraqqiyot banki (ADB) rasmiy veb-sayti.
83. Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (EBRD) rasmiy veb-sayti.
84. Osiyo infratuzilmaviy investitsiyalar banki (AIIB) rasmiy veb-sayti.
85. Islom taraqqiyot banki (IsDB) rasmiy veb-sayti.
86. Xalqaro savdo markazi (ITC) – Trade Map ma'lumotlar bazasi.

87. Jahon intellektual mulk tashkiloti (WIPO) rasmiy veb-sayti.
88. BMT statistika bo'limi (UNData) ma'lumotlar bazasi.
89. Eurostat – Yevropa Ittifoqining rasmiy statistika ma'lumotlar bazasi.
90. UN Comtrade – xalqaro tovar savdosi statistikasi ma'lumotlar bazasi.

***adabiyotlardan foydalanish bo'yicha talab**

Bazaviy doktoranturaga kirish imtihoniga tayyorgarlik jarayonida nomzodlar normativ-huquqiy hujjatlar, rasmiy statistika ma'lumotlari, xalqaro tashkilotlarning eng so'nggi hisobotlari va ilmiy-tahliliy materiallardan kompleks foydalanishi tavsiya etiladi. Iqtisodiy ko'rsatkichlar va xalqaro iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilishda imkoniyat qadar so'nggi mavjud yillik ma'lumotlardan foydalanish lozim.

Xalqaro iqtisodiy jarayonlar, tashqi savdo, investitsiyalar, global qiymat zanjirlari, raqamli iqtisodiyot, mehnat migratsiyasi, xalqaro moliya va mintaqaviy integratsiya bo'yicha ma'lumotlarni baholashda WTO, IMF, World Bank, UNCTAD, OECD, ILO, ADB va boshqa nufuzli xalqaro tashkilotlarning rasmiy ma'lumotlari ustuvor manba sifatida qabul qilinadi.

O'zbekiston iqtisodiyoti bo'yicha tahlillarda milliy statistika, Markaziy bank, Iqtisodiyot va moliya vazirligi hamda boshqa vakolatli davlat organlarining rasmiy ma'lumotlaridan foydalanish tavsiya etiladi.